

บทที่ 3
ระเบียบวิธีวิจัย

ประเภทของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจโดยใช้แบบสอบถามเพียงครั้งเดียว (One Shot Questionnaire Survey Research) เนื่องจากข้อจำกัดของเวลาและความสะดวกในการเก็บข้อมูล กล่าวคือ ผู้วิจัยได้วางโครงร่างการศึกษาวิจัยนี้ในช่วง 2 เดือนก่อนที่จะมีการเลือกตั้งในครั้งนี เนื่องจากพระราชบัญญัติอนุญาตให้เยาวชนอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไปเข้ามามีส่วนร่วมในการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง เพิ่งจะมีผลในการเลือกตั้งครั้งนี้ ดังนั้นหากจะให้วัตถุประสงค์ในการศึกษาวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ จะต้องใช้ข้อมูลที่ทันเหตุการณ์ เนื่องจากมีข้อเกี่ยวโยงถึงการเปิดรับสื่อรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ซึ่งทำให้เกิดข้อจำกัดทางด้านเวลาข้อหนึ่ง และเพื่อให้การเก็บข้อมูลเป็นไปอย่างฉับไว และป้องกันการเปลี่ยนแปลงในด้านความทรงจำของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งอาจให้ข้อมูลที่คาดเคลื่อนจากความเป็นจริงได้ ผู้วิจัยจึงได้เลือกใช้การวิจัยเชิงสำรวจโดยใช้แบบสอบถามเพียงครั้งเดียว ซึ่งจะทำให้การเก็บข้อมูลไปเป็นอย่างรวดเร็วและใช้เวลาน้อย ทันต่อเหตุการณ์ และที่สำคัญจะได้ข้อมูลที่สามารถนำมาวิเคราะห์ผลได้ตรงตามวัตถุประสงค์ด้วย

ประชากร

ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งอายุ 18-19 ปี ในปี 2538 เฉพาะผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 180,647 คน

กลุ่มตัวอย่าง

ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง 380 คน ซึ่งได้จากการหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของ ยามาเน่ (Yamané, 1973)

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) ดังนี้คือ

1. การเลือกกลุ่มตัวอย่างตามชั้นภูมิ (Cluster Sampling) คือ แบ่งตามสภาพทางเขตการปกครองของกรุงเทพมหานคร 38 เขต

2. การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบแยกประเภท (Stratified Sampling) โดยแยกกลุ่มตัวอย่างที่ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง และไม่ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ในแต่ละเขตออกเป็นสองส่วนเท่า ๆ กัน จะได้จำนวนผู้ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง 10 คน และจำนวนผู้ไม่ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง 10 คน ในแต่ละเขต

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ :

1. ลักษณะทางประชากรศาสตร์ : เพศ การศึกษา อาชีพ
2. พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อต่าง ๆ

2.1 สื่อบุคคล

- บุคคลในครอบครัว
- กลุ่มเพื่อน
- ครูอาจารย์

2.2 สื่อมวลชน

- ข่าว สปอตหาเสียงและรณรงค์ให้ไปใช้สิทธิ
และรายการทางวิทยุโทรทัศน์
- ข่าว สปอตหาเสียงและรณรงค์ให้ไปใช้สิทธิ
และรายการทางวิทยุกระจายเสียง

- ข่าว และคอลัมน์ในหนังสือพิมพ์
- ข่าว และคอลัมน์ในนิตยสาร

2.3 สื่อเฉพาะกิจ

- สื่อสิ่งพิมพ์สำหรับแจก ซึ่งได้แก่ แผ่นพับ ใบปลิว สติกเกอร์ เพื่อการหาเสียงและรณรงค์ให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งของพรรคการเมือง หน่วยงานราชการ และเอกชน
- สื่อที่ติดอยู่กับที่ ซึ่งได้แก่ ป้ายรณรงค์ (out out) ไปสเตอร์ผ้า ไปสเตอร์กระดาษเพื่อการหาเสียงและรณรงค์ให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ของพรรคการเมือง หน่วยงานราชการ และเอกชน
- รถกระจายเสียงหรือขบวนแห่ของพรรคการเมือง หน่วยงานราชการ และเอกชน
- การอภิปรายหาเสียงเลือกตั้ง ของพรรคการเมือง

3. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย

องค์ประกอบทางด้าน Cognitive Orientations

- ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง
- ความสนใจทางการเมือง

(เนื่องจากการวัดในเชิงความรู้ และให้คะแนน 0-1)

องค์ประกอบทางด้าน Affective Orientations

- ทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย
- ความไว้วางใจทางการเมือง
- ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง

- ความสำนึกทางการเมือง

(เนื่องจากเป็นการวัดในเชิงความรู้สึก และให้คะแนนแบบลิเคิร์ต)

- ตัวแปรตาม : - ผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง
- ผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

ข้อจำกัดในการวิจัย

สำหรับคำถามในช่วงที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ผู้วิจัยวัดแค่องค์ประกอบทางด้าน Cognitive Orientation และ Affective Orientation เท่านั้น ซึ่งถ้าจะให้สมบูรณ์ควรที่จะมีคำถามเกี่ยวกับ Evaluative Orientation ด้วย ทั้งนี้เนื่องจากการครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจโดยใช้แบบสอบถามเพียงครั้งเดียว จึงเป็นการยากที่จะวัดความรู้สึกในเชิงประเมินค่า (Evaluative Orientation) ที่เยาวชนมีต่อระบบและบุคคลทางการเมืองได้ กล่าวคือ การให้เหตุผลว่าเหตุใดถึงชอบสิ่งนี้หรือไม่ชอบสิ่งนั้น หรือทำไมถึงเห็นว่าสิ่งนี้ดี สิ่งนี้มีประโยชน์ เป็นคำถามซึ่งตอบยาก และอาจทำให้ผู้ตอบ เบื่อที่จะตอบคำถามหรืออาจให้คำตอบที่ไม่ใช่จากการประเมินตามความรู้สึกจริงๆ ออกมาได้ ผู้วิจัยจึงตัดคำถามในส่วนนี้ออกไป อย่างไรก็ตาม สำหรับในส่วนของคำถามด้าน Cognitive Orientation และ Affective Orientation ก็เป็นข้อมูลพอเพียงที่จะวิเคราะห์ถึงแนวโน้มวัฒนธรรมทางการเมืองของเยาวชน และแนวโน้มที่วัฒนธรรมทางการเมืองจะมีผลต่อการไปใช้สิทธิของเยาวชนได้ (รศ.ดร.อนุสรณ์ ลิ้มมณี, สัมภาษณ์, 22 มีนาคม 2539)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามสำหรับผู้ตอบกรอกด้วยตัวเอง จำนวน 380 ชุด

ในแต่ละชุดประกอบด้วยคำถามดังนี้คือ

- ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง
ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรศาสตร์

ตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมกาารเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อต่าง ๆ

ตอนที่ 4 คำถามเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย

ความเชื่อถือได้ของเครื่องมือ

1. ความตรง (Validity)

นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านพิจารณา เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขดังนี้คือ

รศ. จุมพล รอดคำดี อาจารย์ที่ปรึกษาและ รศ.ดร. ธนวดี บุญลือ ประธานสอบวิทยานิพนธ์
พิจารณาความชัดเจนและความครอบคลุมของแบบสอบถามในส่วนที่เกี่ยวกับพฤติกรรมกาารเปิดรับ
ข่าวสารทางการเมืองจากสื่อต่าง ๆ

รศ. สุริชัย หวันแก้ว คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ เป็นผู้พิจารณาความชัดเจนและ
ความครอบคลุมของแบบสอบถามในส่วนที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมือง

2. ความเที่ยง (Reliability)

นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปทดสอบ (pre-test) กับประชาชนที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่าง
แต่มีลักษณะเหมือนกับกลุ่มตัวอย่าง คือมีอายุ 18-19 ปี เพื่อความสะดวกในการทดสอบจึงได้
ทดสอบกับนิสิตนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 50 คน และนำมาหาค่าความเที่ยง
ของแบบสอบถาม หากค่าถามชุดใดมีค่าความเที่ยงต่ำกว่า .6 ก็ทำการแก้ไข ก่อนที่จะนำ
แบบสอบถามไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริงต่อไป

ผลที่ได้จากการทดสอบค่าความเที่ยงในส่วนที่เป็นคำถามเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมือง
มีดังนี้คือ

ทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย	ได้ค่าความเที่ยง	.8113
ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง	ได้ค่าความเที่ยง	.7103
ความสนใจทางการเมือง	ได้ค่าความเที่ยง	.8129
ความไว้วางใจทางการเมือง	ได้ค่าความเที่ยง	.7225
ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง	ได้ค่าความเที่ยง	.7866
ความสำนึกในหน้าที่พลเมือง	ได้ค่าความเที่ยง	.7705

จะเห็นได้ว่าแบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามที่มีความน่าเชื่อถือสูงในการทำวิจัย เพราะฉะนั้นผลการวิจัยที่ออกมาจึงน่าเชื่อถือได้สูง เช่นเดียวกัน

การรวบรวมข้อมูลและปัญหาที่พบ

ผู้วิจัยได้กระจายแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างที่มีที่อยู่อาศัยตามเขตการปกครอง 38 เขต ในกรุงเทพมหานคร ในอาทิตย์ที่สองหลังการเลือกตั้งในวันที่ 2 กรกฎาคม 2538 (ในความเป็นจริงควรจะรีบทำทันทีภายหลังการเลือกตั้ง แต่ผู้วิจัยมีปัญหาในการเตรียมแบบสอบถาม การเก็บข้อมูลจึงล่าช้ากว่าที่ตัวงาน แต่ก็ไม่ถือว่าเป็นอุปสรรคมากนัก) โดยในบางส่วนผู้วิจัยเป็นผู้เก็บข้อมูลเอง และในบางส่วนผู้วิจัยได้จ้างกลุ่มเพื่อนที่รู้จักกันดี เป็นผู้ช่วยเก็บข้อมูลให้ โดยผู้วิจัยได้ชี้แจงรายละเอียดและวิธีการในการเก็บข้อมูลให้แก่ผู้ช่วยเก็บข้อมูล เพื่อให้เป็นที่เข้าใจตรงกันและให้ได้รับคำตอบที่ไม่ผิดพลาด ซึ่งในการเก็บข้อมูลพบปัญหาบางเล็กน้อย อาทิ กลุ่มตัวอย่างไม่สนใจที่จะตอบคำถามอย่างจริงจัง ซึ่งสังเกตได้จากการตอบแบบสอบถามที่ไม่มีความสอดคล้องกัน เช่นตอบว่าไม่เคยอ่านนิตยสารเลย แต่ในตอนท้าย กลับตอบว่าได้ว่าอ่านเนื้อหาสารจากนิตยสารในเรื่องใดบ้าง หรือในช่วงคำถามวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย กลุ่มตัวอย่างบางคนตอบ "ไม่แน่ใจ" ทุกข้อ ซึ่งไม่น่าจะเป็นไปได้ ปัญหาเช่นนี้ผู้วิจัยคิดว่าอาจเนื่องจากคำถามยาวและละเอียดเกินไป อีกทั้งเป็นเรื่องของการเมือง ซึ่งเป็นเรื่องน่าเบื่อ และยากแก่การทำความเข้าใจ รวมทั้งกลุ่มตัวอย่างบางคนไม่ค่อยสนใจเรื่องของการเมืองอยู่แล้ว ดังนั้นเพื่อให้การเก็บข้อมูลเป็นไปอย่างสะดวกมากขึ้น ผู้วิจัยจึงให้ผู้ช่วยเก็บข้อมูลเป็นผู้ถามคำถามในส่วนที่ 4 ซึ่งเป็นคำถามเกี่ยวกับองค์ประกอบของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยทั้ง 6 องค์ประกอบก่อน จากนั้นจึงให้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้กรอกแบบสอบถามเองในส่วนคำถามเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองในตอนที่ 1 ถึง ตอนที่ 3 ทั้งนี้เพราะคำถามในช่วงนี้มีรายละเอียดและยาวมาก ผู้วิจัยเกรงว่าหากให้กลุ่มตัวอย่างกรอกคำตอบเองทั้งหมดกว่าจะถึงในส่วนที่ 4 กลุ่มตัวอย่างคงไม่มีความพยายามหรือหมดความตั้งใจจริงที่จะตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริงเสียก่อน ซึ่งก็สามารถแก้ปัญหาในส่วนนี้ได้ และเพื่อป้องกันความผิดพลาดจากแบบสอบถามที่ใช้ไม่ได้ ผู้วิจัยจึงได้เก็บข้อมูลมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ต้องการจริงถึง 30 ชุด ดังนั้นรวมเก็บข้อมูลทั้งสิ้น 410 ชุด และนำมาคัดเลือกแบบสอบถามที่สมบูรณ์ให้ได้ตามจำนวนที่ต้องการจริง 380 ชุดในตอนท้าย

การกำหนดค่าคะแนนของตัวแปร

สำหรับคำถามที่เกี่ยวกับทัศนคติ ความเชื่อ ความรู้สึก ใช้การกำหนดค่าตัวแปรแบบลิเคิร์ต (Likert) โดยกำหนดค่าเป็น scale ดังนี้คือ

สำหรับคำถามเชิงบวก

"เห็นด้วยมาก"	กำหนดให้มีค่าเป็น	5
"เห็นด้วย"	กำหนดให้มีค่าเป็น	4
"ไม่มีแน่ใจ"	กำหนดให้มีค่าเป็น	3
"ไม่ค่อยเห็นด้วย"	กำหนดให้มีค่าเป็น	2
"ไม่เห็นด้วยเลย"	กำหนดให้มีค่าเป็น	1

สำหรับคำถามเชิงลบก็จะกำหนดค่าในทางกลับกัน คือ

"เห็นด้วยมาก"	กำหนดให้มีค่าเป็น	1
"เห็นด้วย"	กำหนดให้มีค่าเป็น	2
"ไม่มีแน่ใจ"	กำหนดให้มีค่าเป็น	3
"ไม่ค่อยเห็นด้วย"	กำหนดให้มีค่าเป็น	4
"ไม่เห็นด้วยเลย"	กำหนดให้มีค่าเป็น	6

สำหรับคำถามที่เป็นข้อเท็จจริง เพื่อทดสอบความรู้ กำหนดคะแนนดังนี้

หากตอบถูก	ค่าคะแนนเป็น	1
หากตอบผิด	ค่าคะแนนเป็น	0
หากตอบว่า "ไม่ทราบ"	ค่าคะแนนเป็น	0

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

ใช้การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย เพื่ออธิบาย

- 1.1 สถานภาพทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง
- 1.2 การเปิดรับข่าวสารทั่วไปจากสื่อต่าง ๆ ของกลุ่มตัวอย่าง
- 1.3 การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองทั่วไปจากสื่อต่าง ๆ ของกลุ่มตัวอย่าง
- 1.4 การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองเกี่ยวกับการเลือกตั้งจากสื่อต่าง ๆ ของกลุ่มตัวอย่าง

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

เพื่อทดสอบสมมติฐาน โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ ดังต่อไปนี้

สมมติฐานข้อที่ 1	พฤติกรรม การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมทางการเมืองของเยาวชน
ตัวแปรอิสระ	พฤติกรรม การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อต่าง ๆ
ตัวแปรตาม	วัฒนธรรมทางการเมือง
สถิติที่ใช้	Pearson Product Moment Correlation
สมมติฐานข้อที่ 2	พฤติกรรม การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กับการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
ตัวแปรอิสระ คือ	พฤติกรรม การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อต่าง ๆ
ตัวแปรตาม คือ	การไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
สถิติที่ใช้	t-test
สมมติฐานข้อที่ 3	วัฒนธรรมทางการเมืองมีความสัมพันธ์กับการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
ตัวแปรอิสระ คือ	วัฒนธรรมทางการเมือง
ตัวแปรตาม คือ	การไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
สถิติที่ใช้	t-test

สมมติฐานข้อที่ 4	ปัจจัยทางประชากรศาสตร์มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อต่าง ๆ
ตัวแปรอิสระ คือ	ปัจจัยทางประชากรศาสตร์
ตัวแปรตาม คือ	พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อต่าง ๆ
สถิติที่ใช้	t-test เพื่อทดสอบกับปัจจัย "เพศ" การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ เพื่อทดสอบกับปัจจัย "การศึกษา" และ "รายได้"

สมมติฐานข้อที่ 5	ปัจจัยทางประชากรศาสตร์มีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมทางการเมือง
ตัวแปรอิสระ คือ	ปัจจัยทางประชากรศาสตร์
ตัวแปรตาม คือ	วัฒนธรรมทางการเมือง
สถิติที่ใช้	t-test เพื่อทดสอบกับปัจจัย "เพศ" การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ เพื่อทดสอบกับปัจจัย "การศึกษา" และ "รายได้"

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อทำการรวบรวมข้อมูล และตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูลเรียบร้อยแล้ว จึงทำการกำหนดรหัส ลงรหัส บันทึกข้อมูล แล้วใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS เมนเฟรม ของสถาบันคอมพิวเตอร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในการประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติ โดยในการนี้ผู้วิจัยเป็นผู้ปฏิบัติการเองทั้งหมด